C.P. AND BERAR E.S. COLLEGE, NAGPUR
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY AND
VIDARBHA MARATHI SAMAJSHASTRA PARISHAD

Two Days Interdisciplinary National Conference
On
The Contribution of Vidarbha Development Board in the Progress of Vidarbha

CERTIFICATE

This is to certify that Prof./Dr./Mr./Ms. प्रा. डॉ. दिलीप चव्हाण

of .... has attended Two Days Interdisciplinary National Conference on The Contribution of Vidarbha Development Board in the Progress of Vidarbha organised by the Department of Sociology, C.P.and Berar E.S. College, Nagpur and Vidarbha Marathi Samajshastra Parishad on 16-17 October, 2019. He/She has presented research paper entitled ROLE EFFECT AND STRATEGY OF WOMEN MOVEMENT IN INDIA

Dr. Arvind Joshi
Organizing Secretary
Department of Sociology
C.P.and Berar E.S.College, Nagpur

Dr. Milind Barhate
Principal
C.P.and Berar E.S.College, Nagpur

6 57

archives.tpnsindia.org/inde:

Studies in Indian Place Names (SIPN) with ISSN 2394-3114 is UGC Care listed journal

LOGIN

Studies in Indian Place Names

About Journal

Studies in Indian Place Names (SIPN) [ISSN 2394-3114] was UGC Care listed journal for research publication.

SIPN has been Discontinued from April 2020 (from UGC Care list of India)

Organizer :- C. P and Berar E. S. College MAHAL NAGPUR - Feb - 2020

Invalid username or password. Please try again.

Username

tpns19

Password

Forgot your password?

Studies in Indian Place Names
(UGC Care Journal)
ISSN: 2394-3114
Vol-40-Issue-35-February-2020

Role Effect And Strategy of Women Movement in India

Dr. Dilip Sawairam Chavhan
H.O.D.(Sociology), Shrimati Rajkaml Baburao Tidke Mahavidalaya Mouda Dist. Nagpur

Abstract
All we need is a concentrated effort focused in the all right direction that would rest only with the liberation of women from all the from of evil. Women empowering socially, economically, educationally, politically and legally is going to be herculean task. This paper show the view on women at Mouda. from Shrimati Rajkaml Baburao Tidke Mahavidhalya girls shared her view on women.

Keywords: Role Effect And Strategy Of Women Movement In India

Introduction:
The status of women has been the central concern of many reform movement before and after independence. Leader of Brahmo Samaj and Arya Samaj were concerned with issued like sati, remarriage, divorce, female education, purdah system, polygamy and dowry. Justice Rande criticized child marriage of widows, and non-access to education. Raja Ram Mohan Roy played an important role in getting the sati system is abolished. Ishwar Chandra Vidyasagar and Maharshi Karve pleaded for marriage of widows. Gandhiji took interest in the collective mobilization of women freedom as well as for their social and political rights.

Women participation in movement has been four major forms:-

1) For a social, economic and political rights of specific categories of people like tribal, peasants and industrial workers.
2) For improvement in condition of work and autonomy to work.
3) For equal remuneration for work.
4) In general social movements on issues affecting men and children like abortions, adoption of children , sexual, exploitation etc.

The liberal egalitarian ideology under the British Raj created conditions for a social awakening among Indian women several women's associations came into existence both at regional and national levels. Banga Mahila Samaj and the Ladies Theosophical Society functioned at local levels to promote modern ideals for women.

The Important National Organization Were:-

- Bharat Mahila Parish 1904
- Bharat Stri Mahamandal1909
- Women's Indian Association 1917
- National Council Of Women In India 1925
- All India Women's Conference 1927
- Kasturba Gandhi National Memorial Trust.

These organization took up issues like women's education, abolition of evil social customs (purdah, child marriage) equality of rights and opportunities and women's suffer age. Some women leaders with support of the congress party, demanded right of franchise and representation in legislatures.

The influence of the experiment of democracy on contemporary feminist movement in the post-independence period is as important as was the experience of colonial rule which proved to be one of

ISSN: 2394-3114
Vol-40-Issue-35-February-2020

the most important formative influences on the feminist movement of the early twentieth century. Asserting that gender based structures oppressed and subordinated women; the contemporary feminist movement in the post-independence period began by founding itself firmly on the principles of equality. The years after independence proved to be the site of a severe setback for feminists. Despite the acceptance of the principle of equality between men and women, its implications were not fully worked out. Women continued to be the victims of several forms of discrimination in and out of the home in independent India. Disillusionment was setting in but gradually. In the nineteen seventies constitutional guarantee of equality was denounced as sham and the movement which started in the seventies and eighties was a very different one, growing out of a number of radical movements of the time. A large number of women's organizations were born and old ones revitalized by the nineteen eighties. A special category of women's activism was born characterized by new dimensions. It is in this context that the present paper makes an attempt to understand these various aspects of the women's movement and to track the changes witnessed by it in the post independent era. New debates and issues are emerging with the evolution in the women's movement which need to be tackled by it besides the old ones there. The present paper attempts to identify some of the major debates characterizing the contemporary feminist movement.

Research Methodology:-

Meaning Of Research:-

Research methodology is the specific procedures or techniques used to identify, select, process and analyze information about a topic.

Research is a careful and detailed study into a specific problem, concern or issue using the scientific method

Objectives Of The Study:-

There are the following objectives of the study.

- To know the different kind of women's movement.
- To know the right regarding women.
- To know condition of women in society and at the home.

Methodology:-

Descriptive is primarily focus on describing the nature of a demographic segment, without focusing on 'why' a certain phenomenon occurs. Survey research allows you to gather large volumes of data that can be analyzed for frequencies, averages and patterns. They are a common method in correlational research a type of descriptive research that aims to find relationship between the variables.

To fulfill the objective of the study used descriptive research method.

Sampling:-

Sampling is process used in statically analysis in which a predetermined number of observations are taken from a larger population. The methodology used to sample from a large population depends on the type of analysis being performed, but it may include simple random sampling or systematic sampling.

For the study survey taken 100 respondents only girls. All the respondent from Shrimati Rajkaml Baburao Tidke Mahavidhalya Mouda.

The survey was conducted the in urban and Rural connect. Questionnaire of around 10 question was are collected among the target group and their response were which was Shrimati Rajkaml Baburao Tidke Mahavidhalya Mouda only.

Limitation of research:-

Limitations are influences that the researchers cannot control. They are the shortcomings, conditions or influences that cannot be controlled by the researcher that place restrictions on your methodology and conclusions. Any limitations that might influence that the results should be mentioned.

ISSN: 2394-3114
Vol-40-Issue-35-Februnry-2020

This research limited for Shrimati Rajkaml Baburao Tidke Mahavidhalya Mouda. Only girls are respondents.

Data collection:-
Data collection is the process of gathering and measuring information on target variables is an establish system, which then enables one to answer relevant questions and evaluate outcomes.

For this research paper primary and secondary data collection method apply.

Result and Discussion:-
To find out higher education condition at urban and rural area. Make a questioner for survey various college at Bhandara District.

1) Are You Connected For Any Women Movement.
To know are the respondent are be a part of women movement, I find out the following information.

Particular	Yes	No	Total
Respondent	10	90	100
Percentage	10%	90%	100%

Sources from questioner

From the above table to know are they be a part of women movement, 90% respondent are not the part of any movement. But they willing to be a part of any women movement in future. In their area they find out very few women movement.

2) In Your Point Of View Is The Women Fully Secured In India
To know are the respondent view on women are fully secured in India, I find out the following information.

Particular	Yes	No	Total
Respondent	---	100	100
Percentage	---	100%	100%

Sources from questioner

From the above table to know are they be a part of women movement, 100% respondent thought that women are not safe in India. Women need always support at late night.

3) Is The Women Is Capable To Take Her Design.
To know are the respondent view on women are capable to take design, I find out the following information.

Particular	Yes	No	Total
Respondent	10	90	100
Percentage	10%	90%	100%

Sources from questioner

From the above table to know are they be a part of women movement, 90% respondent thought that women are not able to take design her own. She always depend on father, brother or husband.

4) On Workplace Women Have The Right To Equal Pay.
To know are the respondent thought on to get equal pay, I find out the following information.

Particular	Yes	No	Total
Respondent	100	---	100

ISSN: 2394-3114
Vol-40-Issue-35-February-2020

Percentage	100%	---	100%

Sources from questioner

From the above table to know are they be a part of women movement, 100% respondent thought that on workplace women wanted to pay equal. Because she has a ability to do work lake male.

5) Women Have Right To Dignity & Decency.

To know are the respondent have right to dignity & decency, I find out the following information.

Particular	Yes	No	Total
Respondent	100	---	100
Percentage	100%	---	100%

Sources from questioner

From the above table to know are they be a part of women movement, 100% respondent thought that women have right to dignity & decency. Not only at home but also at society, workplace.

6) Women Have Rights Against Workplace Harassment.

To know are the respondent view on workplace harassment, I find out the following information.

Particular	Yes	No	Total
Respondent	100	---	100
Percentage	100%	---	100%

Sources from questioner

From the above table to know are they be a part of women movement, 100% respondent told that women have rights against workplace harassment. Women work as men. Due to her proper working most of male, boss or co-operator try to harass. N such condition she wanted to know her rights.

7) Women Have Rights Against Domestic Violence

To know are the respondent view on rights against domestic violence, I find out the following information.

Particular	Yes	No	Total
Respondent	100	---	100
Percentage	100%	---	100%

Sources from questioner

From the above table to know are they be a part of women movement, 100% respondent thought that every women wanted to know the rights about safety. If one of the women near domestic violence she use her right and protect her life.

8) Do You Believe That Feminism Is The Best Movement For Gender Equality:-

To know are the respondent view on gender equality, I find out the following information.

Particular	Yes	No	Total
Respondent	100	---	100
Percentage	100%	---	100%

Sources from questioner

From the above table to know are they be a part of women movement, 100% respondent thought for the gender equality feminism is the best movement.

ISSN: 2394-3114
Vol-40-Issue-35-February-2020

9) Do You Feel That We Live In Equal Society Like In The U.K.
To know are the respondent like U.K. in India women live life in equal society, I find out the following information.

Particular	Yes	No	Total
Respondent	10	90	100
Percentage	10%	90%	100%

Sources from questioner

From the above table to know are they be a part of women movement, 90% respondent are thought that like U.K. women Indian women not live her life independent. She always depend on male. For protection she depend on others.

10) Do You Think Feminism Strives For Equality Of The Sex
To know are the respondent view on equality of the sex, I find out the following information.

Particular	Yes	No	Total
Respondent	100	---	100
Percentage	100%	---	100%

Sources from questioner

From the above table to know are they be a part of women movement, 100% respondent thought that feminism is the way to set equality in the society.

Conclusion:-
After independence a vigorous although uneven women's movement has taken shape in India. Women from diverse castes, classes and communities have participated in the movement along with activists drawn from a variety of political trends, parties and groups belonging to various ideologies making the movement highly heterogeneous. I research at Mouda I find out here the condition is not proper. They can't take their design own. Women are depend on male for financially. .Although India get independence women are literate but the condition of women is not change. Her life still limited for kitchen and child.

References:-

- Kumar Radha, The History of Doing: An Illustrated Account of Movements for Women's Rights and Feminism in India 1800-1990, Kali for Women, New Delhi (1993).
- Tandon N., Feminism: A Paradigm Shift, Atlantic Publishers and Distributors (P) Ltd., New Delhi (2008).
- Chaudhuri M., Feminism in India: Issues in Contemporary Indian Feminism. Kali for Women and Women Unlimited: New Delhi (2004).
- T Tandon (2016) Women Empowerment: Perspective and views, International Journal of India Psychology, volume 3.
- L Saha, T Safri (2016), Cinderella complex: Theoretical Roots to Psychological Dependency Syndrome in women , International Journal of Indian Psychology, volume 3.

Shriram Gram Vikas Shikshan Sanstha, Nagpur

Smt.Rajkamal Baburao Tidke Mahavidyalaya, Mouda

Accrediated by NAAC at 'B' Grade with C.G.P.A. 2.27

In Association with

Bar.Sheshrao Wankhede Arts & Commerce College, Khaparkheda, Dist.Nagpur

Accrediated by NAAC at 'B' Grade with C.G.P.A. 2.13

1994 2019

CERTIFICATE

THIS IS TO CERTIFY THAT Dr. Dilip Sawairam Chavhan OF Shrimati Rajkamal Baburao Tidke Mahavidyalaya Mouda HAS ATTENDED ONE DAY NATIONAL CONFERENCE ON "EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON INDIAN ECONOMY" ORGANIZED BY THE SMT.RAJKAMAL BABURAO TIDKE MAHAVIDYALAYA, MOUDA IN ASSOCIATION WITH BAR.SHESHRAO WANKHEDE ARTS & COMMERCE COLLEGE, KHAPARKHEDA ON 2ND JUNE 2020. HE / SHE HAS CONTRIBUTED A SCHOLARLY RESEARCH PAPER ENTITLED Effect. Of Covid 19 on Everyday Life TO BE PUBLISHED IN UPA NATIONAL PEER REVIEWED INTERDISCIPLINARY E-JOURNAL HAVING ISSN : 2455-4375.

Dr.Abhay Bhakte (Principal,SRBT)	Dr.Ramkrushna Tale (Principal,BSWAC)	Dr.Ishwar Wagh (Organizing Secretary)	Dr.Gopal Zade (Organizing Secretary)	Dr.Anil Dodewar (Chief Editor,UPA)	Prof.Akash Bele (Edior,UPA)

SPECIAL ISSUE – IV : JUNE – 2020

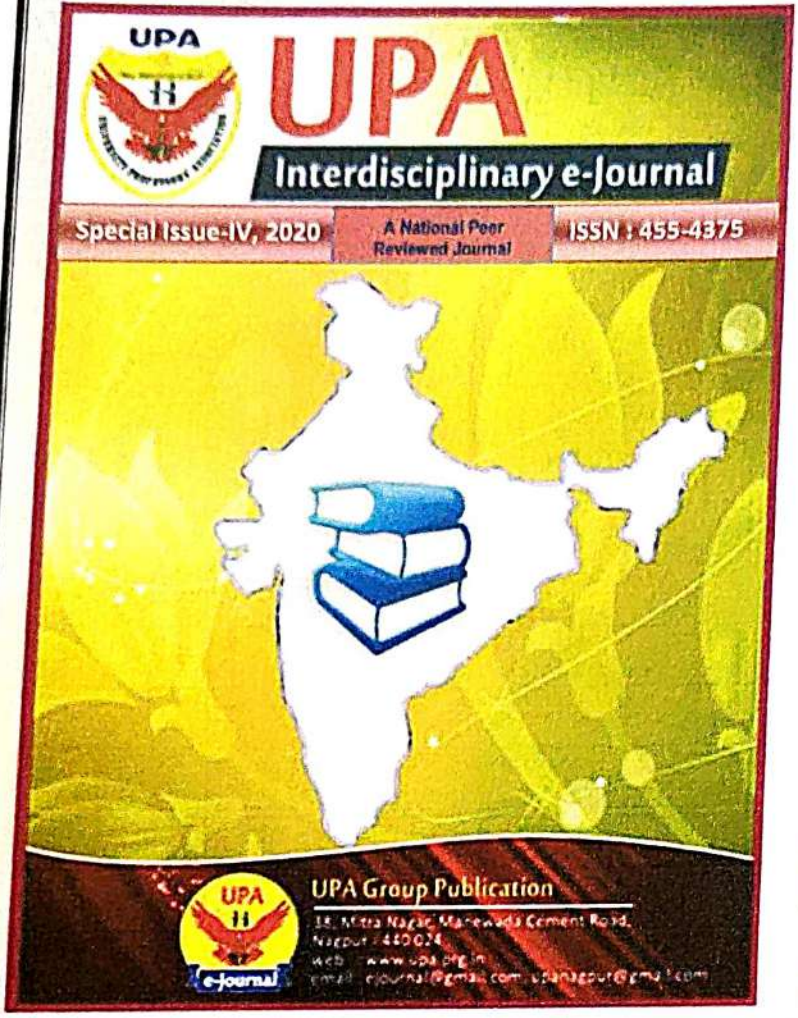

CHIEF EDITOR
Dr. Anil Dodewar

EDITORS
Prof. Akash Bele

EXECUTIVE EDITOR
Dr. Ishwar Wagh

PUBLISHED BY :
UPA Group Publication In Association with University Professors' Association. 38, Mitra Nagar, Manewada Cement Road, Nagpur-24.

CORPORATE OFFICE:
38, Mitra Nagar, Manewada Cement Road, Nagpur-24.

PUBLICATION :
The UPA Interdisciplinary e-journal is published Bi-annually.

© All Rights Reserved.
The views expressed in this publication are purely personal judgments of the authors and do not reflect the views of Journal or the body under whose auspices the journal is Published.

For downloading the Issue, Click the link given below
http://upa.org.in/ejournal_sp_iv
Visit : www.upa.org.in

Share your valuable feedback at
upanagpur@gmail.com
upajournal@gmail.com

UPA National Peer-Reviewed Interdisciplinary e-Journal

Published By
UPA Group Publication
In Association With
Smt. Rajkamal Tidke Mahavidyalaya, Mouda
Bar. Sheshrao Wankhede Arts & Commerce College
Khaparkheda
June-2020

UPA National Peer-Reviewed Interdisciplinary e-Journal

Published By

UPA Group Publication

In Association with

Smt. Rajkamal Tidke Mahavidyalaya, Mouda

Bar. Sheshrao Wankhede Arts & Commerce College, Khaparkheda

June-2020

Special Issue – IV

(Social Science, Commerce, Science, Education, Law, Languages and Computer Science)

Editorial Board

Dr. Anil Dodewar (Chief-Editor, UPA Interdisciplinary E-Journal)	
Prof. Akash Bele (Editor) UPA Interdisciplinary e-journal	**Dr. Ishwar Wagh** (Executive Editor) UPA Interdisciplinary e-journal

ACKNOWLEDGEMENT

The editors have tried their level best to review the articles and tested out to impede the secretive literature. However, the authors of the respective research papers shall remain accountable for originality of the paper and rigorous thoughts contained therein. The Advisory Committee of the journal has provided their valuable guidance for the betterment of the issue. On behalf of the entire UPA team, I therefore thank and extend my sincere gratitude to each and every one for their contributions and suggestions offered for the welfare of the journal.

Chief Editor

UPA National Peer-Reviewed Interdisciplinary e-Journal

Published By

UPA Group Publication

In Association with

Smt. Rajkamal Tidke Mahavidyalaya, Mouda

Bar. Sheshrao Wankhede Arts & Commerce College, Khaparkheda

Advisory Board

Dr. Devendra Bhongade Principal Jivanvikas Mahavidyalaya Devgram, Dist. Nagpur	**Dr. Abhay Bhakte** Principal S. R. B. T. College Mouda
Dr. R. G. Tale Principal B. S. W. A. & C. College Khaperkheda	**Dr. Sahebrao Chavan** Officiating Principal G. S. College of Commerce Wardha
Dr. Gopal Zade Head, Dept. of Commerce S. R. B. T College Mouda	**Mrs. Sangita Chore** Librarian B. S. W. A & C College Khaparkheda

Peer Review Committee

Dr. Anup Gumble Dept. of English Arts, Commerce & Science College Arvi	**Dr. Yogesh Sarode** Dept. of English Jivanvikas Mahavidyalaya Devgram
Dr. Atul Naik S. R. B. T. College Mouda	**Dr. Sandya Wankhede** S. R. B. T. College Mouda
Dr. Rajendra Raut B. S. W. A. & C. College Mouda	**Dr. Prakesh Neulkar** S. C. A. & C. College Butibori
Dr. Ganesh Maywade Sant Gadge Maharaj Mahavidyalaya Hingna, Nagpur	**H. L. Kharbikar** ICAR Nagpur

Note : All research papers have been reviewed by the peer-review committee to check the plagiarism. However, the views expressed in this publication are purely personal judgments of the authors and do not reflect the views of the Journal or the body under whose auspices the journal is published. Hence, the authors themselves shall be responsible for the originality of papers and thoughts contained therein.

37	**डॉ. मंजुषा राजेंद्र ठाकरे** अण्णासा साहेब गुडेवार महाविद्यालय, नागपूर	कोविड-१९ महामारी आणि मजुरांशिवाय पंगु झालेले उद्योगक्षेत्र
38	**डॉ. संगीता कृष्णराव उमाळे** बॅ. शेषराव वानखेडे कला व वाणिज्य महाविद्यालय, खापरखेडा (नागपूर)	ऑनलाईन शिक्षणाचा फायदा व तोटा
39	**डॉ. विशाल मालेकर** प्रभाकरराव मामुलकर महाविद्यालय, कोरपना (चंद्रपूर)	कोविड-१९ चा भारताच्या आर्थिक विकासावर आणि रोजगारावरील परिणाम
40	**प्रा. आर. बी. शेंडे** लोकमान्य महाविद्यालय, वरोरा	पर्यावरणस्नेही समग्र आरोग्य धनसंपदा
41	**डॉ. सुनंदा देशपांडे** समर्थ महाविद्यालय, लाखनी	कोविड-१९ च्या स्थलांतरित कामगारावर परिणाम
42	**प्रा. सुलभा स. वागदे** शरदचंद्र कला आणि वाणिज्य महाविद्यालय बुटीबोरी	कोविड-१९ : स्थलांतरित श्रमिक आणि अर्थव्यवस्था
43	**डॉ. तात्याजी गेडाम** नेवजाबाई हितकारिणी महाविद्यालय, ब्रम्हपुरी	कोविड-१९ च्या प्रकोपाचा बँकिंग क्षेत्रावर परिणाम तथा येस बँकेचे पुनरूज्जीवन
44	**डॉ. अनिता महावादीवार** भिवापूर महाविद्यालय, भिवापूर	कोविड-१९ चा कृषीक्षेत्रावर होणारा परिणाम
45	**प्रा. सतीश जाधव** न. प. शिवाजी महाविद्यालय, मोवाड	कोविड-१९ चा भारतीय अर्थव्यवस्थेवर परिणाम
46	**प्रा. डॉ. राजू ढबाले** अशोक मोहरकर कला व वाणिज्य महाविद्यालय, अड्याळ (भंडारा)	कोविड-१९ चा भारतात रोजगारावर होणारे परिणाम अभ्यासणे
47	**डॉ. प्रीती काळे** **डॉ. प्रणया पाटील** महिला महाविद्यालय, नागपूर	भारत, कोविड-१९ आणि बदलत चाललेली आर्थिक दैनंदिन जीवनशैली
48	**डॉ. राजू अंबाडकर** आर. बी. व्यास कला व वाणिज्य महाविद्यालय, कोंढाळी	कोरोना व्हायरसचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम
49	**प्रा. जगदीश वाटमोडे** संताजी महाविद्यालय, नागपूर	कोविड-१९ चा ग्रामीण अर्थव्यवस्थेवर परिणाम
50	**डॉ. ईश्वर वाघ** श्रीमती राजकमल बाबुराव तिडके महाविद्यालय, मौदा (नागपूर) **प्राचार्य डॉ. आर. जी. टाले** बॅ. शेषराव वानखेडे कला व वाणिज्य महाविद्यालय, खापरखेडा (नागपूर)	"Corona virus (COVID-19) चा भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील प्रभाव, विश्लेषणात्मक अध्ययन
51	**डॉ. दिलीप चव्हाण** एस. आर. बी. टी. महाविद्यालय, मौदा (नागपूर)	कोरोना-१९ आणि समाजमनावर झालेला परिणाम
52	**प्रा. डॉ. सुनील बोरकर** श्रीमती राजकमल बाबुराव तिडके महाविद्यालय, मौदा (नागपूर)	कोरोना-१९ आणि आत्मनिर्भर भारताची संकल्पना (स्वदेशी)
53	**डॉ. चुन्नीलाल साखारवाडे** कला व वाणिज्य महाविद्यालय, पेट्रोल पंप (जवाहरनगर)	कोरोना-१९ चा भारतीय उद्योग व अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम
54	**प्रा. डॉ. मुकुंदा मेश्राम** श्रीमती राजकमल बाबुराव तिडके महाविद्यालय, मौदा (नागपूर)	कोरोना प्रादुर्भावातून भारतीय अर्थव्यवस्थेची उभारी
55	**सुनील घुगल** तायवाडे कॉलेज, कोरडी (नागपूर)	कोरोना (कोविड-१९) चा मानवी आरोग्य व भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम
56	**डॉ. महेंद्र गावंडे** नारायणराव काळे स्मृती मॉडेल कॉलेज, कारंजा (घा.) (वर्धा)	कोरोना विषाणूच्या महामारीचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवर परिणाम
57	**प्रा डॉ जे एस हटवार** आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज नागपूर	ऑनलाइन शिक्षणाचे फायदे आणि तोटे

कोरोना १९ आणि समाजमनावर झालेला परीणाम

डॉ. दिलिप चव्हान
सहयोगी प्राध्यापक
एस. आर. बी. टी. महाविद्यालय,
मौदा.

प्रस्तावना : भारतीय अर्थव्यवस्थेला कुचंबुन टाकनारा एक विषानु. हा विषानु भारतीय नाही मात्र याचा प्रचार व प्रसार होण्यास वेळ देखिल लागला नाही याला कारन म्हणजे भारतातील शासनव्यवस्था व प्रसारमाध्यमे आहेत. बर या विषानु चे नाव आहे कोरोना याला कोविड 19 असे बोलल्या जाते कारन डिसेंबर 2019 मध्ये वुहान शहरात हे चिन देशात आहे. याच प्रांतात सर्वप्रथम आला . म्हणजे सर्वात प्रथम या शहरात एक व्यक्ती मिळाला ज्याला ताप. नाक वाहने. खोकला होता व यावर उपचार करुन बरा होत नव्हता. यामुळे याचा परीनाम त्याच्या घरी. परीसर व तो व्यक्ती ज्या ज्या व्यक्ती बरोबर भेटला त्या त्या व्यक्तीमध्ये हि लक्षने आढळली त्यावरुन तेथिल शास्त्रज्ञांनी त्याला नाव दिले कोरोना. चिन या देशात हि माहामारी अधिक प्रमानात वाढत गेली तेथिल वास्तव्यास असनारे इतर देषातील लोक

आपआपल्या देशात पलायन करायला सुरूवात झाली काही लोक अमेरीका, आस्ट्रेलिया, इटली, पाकिस्तान, व इतर देश्याप्रमाने भारतात देखिल आले व आपल्या सोबत या महारीला घेउन आले त्यातुन याचा प्रसार होण्यास सुरूवात मात्र झाली. पाहाता पाहाता अख्या जगावर राज्य करावयास सुरूवात केली. यात इटली व अमेरीका तसेच इंग्लंड या देशामध्ये थैमान माजले. या कोविड 19 ला भारतात जास्त वाढू न देण्याचे आव्हान स्विकारून भारतातील प्रधानमंत्री यांनी सर्वप्रथम देशौला लॉक करन्याचा निर्णय घेतला हा दिवस होता 24 एप्रिल 2020 सायंकाडी च्या सुमारास,

ज्या प्रमाने डिसेंबर 2014 मध्ये देखिल निर्णय घेण्यात आला होता आजपासुन आपल्या जवळील असलेली 2000 रु. 100 रू. रक्कम, नोटा आता चालनार नाही. यानंतर आपनास नोटा बदलुन मिळतील व त्या नंतर अनेक जे काही घडले ते देषाने पाहिले सकाळ पासून ते सायंकाळपर्यंत नोटा बदलून घेण्यासाठी बॅकाच्या समोर रांगा च रांगा व त्यात गेलेले निष्पाप लोकांचे बळी. देशातील लोकांना लग्न समारंभ, दवाखाने, दररोज च्या जिवनावष्यक वस्तू खरेदि करण्यात अडचणि व त्यात अनेक अडथळे देशाने अनुभवले. त्यात देषातील लोकांना होत असलेला त्रास जानवत होता मात्र देषातील सरकार दररोज नविन नविन नियम व कायदे देउन लोकांना सांत्वना देत होते. कि आम्ही जनतेच्या पाठिषि

आहोत. मात्र देषात अनेक नवनविन थरारक घटना घडतच होत्या. त्यातून काही वर्शानी देष सावरत नाहि तेच पुन्हा एकदा देषापुढे नविन संकट सरकारने उभे केले जी. एस. टि. झाले भारतीय अर्थव्यवस्थेला पुन्हा एकदा संकटाच्या खाइत टाकले. यात अनेक व्यापार बंद झाले. व्यवसायात कार्य करतअसलेल्या असंख्य कर्मचाऱ्यांना आपल्या कामावरून काढुन टाकण्यात आले. त्यांना त्यांच्या दोन रोजच्या जेवनाचे देखिल विचारनारा कोनीच उरला नव्हता. मात्र ज्या लोकांना अर्थव्यवस्थेचे ज्ञान नसलेले लोक सोशल मिडिया वर वा वा करत होते.

याच प्रमाने आपन जेथे आहात तेथेच राहावे, आजपासुन मानवि कफर्यू लावण्यात येत आहे. असे आव्हान दिल्ली वरून झाले व देषात यानंतर काय होणार याच एक क्षणभर विचार न करता सर्व देष लॉकडाउन झाला. मात्र हा कोरोना किती दिवस राहनार याचा विचार केला नाहि? कोरोना च्या लॉकडाउन मुळे देषातील अर्थव्यवस्थेचे काय होणार याचा विचार नाहि? देषातील कर्मचाऱ्यांचे काय होणार? कामगारांचे काय होणार? व्यवसायाचे काय होणार? सामांन्य जनतेचे काय होणार? गरिबांचे काय होणार? व्यापाऱ्यांचे काय होणार? या प्रकारचे अनेक प्रष्न समोर असतांना कोनताही विचार न करता केलेल्या लॉकडाउनमुळे भारतीय जनतेवर व त्यांच्या मनावर काय परीनाम झाला याचा आपन यात विचार करनार आहोत.

आजच्या कोरोनाच्या पार्श्वभुमिवर देखिल सोशल मिडिया व इतर व्यक्तिंनी देखिल स्वागत केले. काही दिवसांनी ताट, वाटि, वाजवले, नंतर दिवे लावले का तर यामुळे नविन शक्ति निर्मान होते. मग कोरोना वॉरिअर्स यांना फुले देवुन स्वागत करण्यात आले. तसेच ज्या वस्त्यांमध्ये ते गेले त्यात त्यांचे फुलांचा वर्षाव करून स्वागत करण्यात आले मात्र या सर्वाने मनाचे समाधानमात्र झाले नाही. लोकांना जेवन करावयाचा प्रश्न निर्माण झाला. ज्या राज्यात काम करनारे लोक हे परतीच्या मार्गावर निघाले. मात्र त्यांना बाहेरिल परिस्थिती कोणत्या प्रकारची आहे याची कल्पना करने कठीन होते, माहिती नव्हते, ज्या ठिकानी जेवन मिळेल तेथे जेवन करावे व उन्हात बायको लेकर घेउन जात राहावे. कारन परिवहन व्यवस्था बंद असल्याने त्यांच्या समोर हा बिकट प्रश्न निर्माण झाला होता. काहि व्यक्तीला खाजगी परीवहन घेउन जातांना काळानी झेप घेतली तर काही लोकांना ट्रेन ने कापले. मात्र अशा परिस्थितीवर मात करत जे व्यकती घरी होते त्यांच्या मनाच्या वेदना काय होत्या आपन या कठीकानी पाहनार आहोत.

कोरोना म्हणजे काय?

कोरोना हा एक विषानू होय. या विशानूपासून जगातील मानवजातीला धोका निर्माण होतो. या पुर्वि देखिल विविध ग्रंथामध्ये या विषानूचा उल्लेख देखिल आलेला आहे. आजपासुन 25 वर्षाआधि या

प्रकारच्या विषानुचा धोखा निर्माण होनार आहे असे भाकित देखिल करण्यात आले आहे. 2007 साली प्रदर्षित झालेला एक तामिळ चित्रपट देखिल आहे. यामध्ये या प्रकारच्या महामारीचा उल्लेख करण्यात आलेला आहे. त्यामूळे हा रोग आताचा नाही असे देखिल आपन म्हणु शकतो. हवेच्या व एक व्यक्ती दूसऱ्याच्या संपर्कात आल्यास याचा फैलाव त्वरीत होतांना दिसुन येते.

सध्या भारतात व जगभर पसरलेल्या कोरोना 19 या विषपनुचा संसर्ग रोखन्यासाठि घ्यावयाची काळजी.

1. छोन व्यक्तिंमध्ये 1 मीटर अंतर राखुन व्यवहार करा.
2. आपली थुंकी हवेत उडू देउ नका.
3. रस्त्यात किंवा इतर सार्वजनिक ठिकानी थुंकु नका
4. नाकावर व तोंडावर रूमाल वापरा.
5. गर्दिच्या ठिकानी जाने टाळा.
6. काम असेल तरच घराबाहेर पळा.
7. साबनाने वारंवार हाथ धुवा.
8. स्थानिक सरकारकडुन घालून दिलेल्या नियम व कायदयाचे काटेकोर पालन करा.

तणाव म्हणजे काय ?

तणाव हा एक मानसिक अवस्थेची व्याधि आहे. कोणताही प्रसंग अथवा प्रासंगिक बदलाला दिलेला नकारात्क शारिरिक व भावनिक प्रतिसाद म्हणजे 'तनाव' होय. मनातील अनावश्यक व नकारात्मक विचारांच्या गर्दिमुळे मनाची जी स्थिती होते तिला तनाव असे म्हणतात. एखदया परिस्थितीतील मागण्या व उपलब्ध साधनसामग्रि यामध्ये असमतोल निर्माण झाल्याने शरीराची जी अवस्था होते तिला तनाव असे म्हणतात. परिस्थितीत अचानक बदल झाल्यामूळे अशी अवस्था निर्माण होते.

आजची कोरोनाची परिस्थिती हि अचानक आलेली आहे व त्यात कोणत्याही पुर्वसुचना न देता झालेला बंद म्हणजे अचानक आलेली मानसिक परिस्थिती होय. तान हा अचानक आलेला असतो किंवा परिस्थितीने उदभवलेला असतो. यामूळे कोरोना ने कोनालाही सावरू न देता व सरकारने कोनतेही सकारात्मक पाउल न उचलता केलेला बदल मानसिक तनाव देउन आहे. प्रत्येक व्यक्तिने केलेली कूठे ना कूठे गुंतवनुक किंवा भविष्यातील वाटचाल करण्यात गुंतलेले व्यक्ति यांना अचानकपने केलेले कार्य होय.

तनावाची कांरने :-

- परिस्थितीत अचानक झालेला बदलाव.
- काम पुर्ण न करता आलेले मानसिक दडपन यामुळे अतिरिक्त तान किंवा तशी स्थिती उत्पंन्न होणे.
- अचानक काम करून आल्यावर आपनास घरी आलेले मानसीक तनाव.
- कार्य करत असतांना दिलेल्या अचानक सुटटया व काम न करता घरीच राहण्याची आलेली वेळ.
- पुर्वसुचना न देता आपन कोतेही कार्य करावयाचे नसल्यास आपल्या कुटुंबाचे पालन पोषन कसे होनार याची लागलेली चिंता.

वरिल कारने तनावाला जन्म देतात व वातावरन निर्मिती होते.

तनाव कमी करन्यासाठी उपाय :–

- गाने ऐकने व म्हनणे :– आपनासमोर आलंली ही परिस्थिती अतिशय बिकट आहे व तीचा सामना धौर्याने व प्रयत्नाने करावयसा पाहीजे. प्रत्येक व्यक्तिने अशा वेळेला गाने ऐकने व त्याला म्हनायला पाहीले जेनेकरून आपनावर ओढवलेल संकट कवटाळु राहण्यापेक्षा आपन त्यास सामोरे जाउ शकतो.
- सकाळी फिरने किंवा व्यायाम :– सकाळचे वातावरण हे मोकळे असते त्याचप्रमाने हवा देदिख शुध्द असते. अशा मोकळया वातावरनात फिरल्यावर मनावहरिल तान कमी करता येतो. हळू हळू धावल्याने देखिल शरीर हलके होते, वातावरनातील थंड वारा आनास मनावरील तान कमी करण्यास मदत करतो. तसेच व्यायाम करने हा अतिशय चांगला मार्ग तनाव कमी करण्याचा.आहे.
- इतरांशी बोलने :– आपल्या सहकाऱ्यांच्या सतत संपर्कात राहने आवश्यक आहे. कारन आपल्या मनावरील तान कमी करण्यासाठी आपनास सतत सहकाऱ्यांशी बोलने , गप्पा मारने, कामा विषया बोलने, येणाऱ्या परीस्थितीवर आपन कश्या प्रकारे मात करता येणार यावर बोलने अशा अनेक गोष्टि करून आपला तान कमी करता येतो.

कोरोनामुळे समाजावर निर्माण झालेला परिणाम :–

- सर्वात मोठा परिनाम म्हणजे अस्थिरता होय कारन प्रत्येक व्यक्तिच्या मनात एकच निर्माण झाला होता की आता काय होणार. कारन कोणतीही पुर्व सुचना न देता घेण्यात आलेले निर्णय व त्यामुळे झालेले दुष्परिणाम यांच्यामूळे देशाला माहिती आहे.

- कसल्याही प्रकारचा पुर्वसाठा न करता घेण्यात आलेला बंद किंवा कलम 144 लागूं करने हे अधिकच धोकादायक होते, हा अनुभव प्रथमच देशाने घेतला होता त्यामूळे प्रत्येक नागरिकांच्या मनात भितीचे वातावरन निर्माण होणे शक्य होते.
- हा बंद किती दिवस चालनार याचा कोनताही कयास लावने कठिन होते.
- प्रसारमाध्यमांनी या विषयी एक मोहिमच चालू केलि होती की हा कोरोना अतिशय घातक आहे किंवा यावर उपाय नहि तसेच दररोज येणाऱ्या बातम्यांनी मनावर अधिवच दडपन निर्माण झाले होते.
- शेतकऱ्यांची तर अतिशय नाजूंक व्यवस्था होती. त्यांचा शेतातील माल कोन काढनार, मजूर येनार किंवा नाही, मग त्यांना घेउन जाण्यासाठि पोलिस परवानगि देतील काय असे एक ना अनेक प्रश्न निर्माण झाले होते.
- बाहेरिल राज्यातून आलेले मजूर, कामगार, कारागिर, शेतमजूर, यांचा तर प्रश्न तर अजूनच बिकट होता त्यांना राहण्याची, जेवनाची व इतर कश्याचीही सोय उरली नव्हती.
- विविध कामांना ब्रेक लागला होता, कंपन्यांची चाके थांबली होती,
- भारतीय अर्थव्यवस्थेचे काय होणार याचे प्रत्येक जन वेगवेगळे भाकित लावतांना दिसत होते.

यावरून आपन अनूमान लावु शकतो की देशातील हे विदारक चित्र दररोज आपल्या डोळयासमोर येत होत भारतीय मिडिया व मोबाईल कंपन्या यांच्यात होड लागली होती. राजनिती होत होती कोण कोणपेक्षा सरस याच वियारांत गुंतलेला होता. मात्र यात सामान्य जनता भरडत होती.

संदर्भ :–

- विविध वाहिण्यांवर प्रयारीत होनाऱ्या बातम्या
- मराठि सहयाद्रि वाहिण्यांवरील बातम्या व विविध कोरोना जनजागृतीविषयक कार्यक्रम
- मासिके
- वर्तमानपत्रे
- गुगल